

Försättsblad Prov Original

Kurskod	Provkod	Tentamensdatum
B T 0 4 1 G	T 1 0 0	2 0 1 8 - 0 8 - 2 8
Kursnamn	Byggnadsteknik GR (B), Hållbar projektsamordning	
Provnamn	Tentamen	
Ort	Östersund	
Termin	H18	
Ämne	Byggnadsteknik	

Tentamen BT041G Hållbar projektsamordning HT17

Tisdagen den 28 augusti kl. 8.00 - 13.00

Byggingenjör, Årskurs 2, Campus- och distansstudenter på programmet.

Tentamen består av totalt 90 poäng fördelat på 23 uppgifter. Uppgifterna är indelade efter delmomenten i kursen. Följande betygsnivåer är gällande:

E: 45 p D: 54 p C: 63 p B: 72 p A: 81 p

Vid icke godkänt betyg avgör rättande lärare om det är komplettering eller omtentamen som krävs för att uppnå godkänt.

Skriv ditt tilldelade kodnummer på varje inlämnat papper.
Ange alltid uppgiftens nummer.

Hjälpmedel:

Räknare
Skriv- och rithjälpmedel
Formler och tabeller som bifogas med tentamen

Rättande lärare: Susanne Lindström

Examinator: Fredrik Hermansson

Lärandemål i kursen:

Efter avslutad kurs ska den studerande

- 1) Visa kunskap om hur ett byggprojekt samordnas och planeras ur ett hållbarhetsperspektiv
- 2) Visa kunskap om ett hållbart byggande
- 3) Kunna redogöra för vilka viktiga handlingar som finns med i ett byggprojekt samt kunna tolka dem
- 4) Kunna redogöra för hur ekonomin styrs och följs upp
- 5) Visa kunskap om olika metoder för att effektivisera byggprocessen

Lycka till!

Moment 1: Planering och samordning (LM 1)

1. Vad görs vid ett byggstartsmöte? (4 p)
2. Beskriv hur en arbetsberedning genomförs. Ge också ett exempel på en aktivitet som bör arbetsberedas och motivera varför. (7 p)
3. Vad görs vid en slutbesiktning och vad händer efter en godkänd slutbesiktning avseende ansvar? (2p)
4. Varför måste man besluta om entreprenadform redan inför projektering? (1p)
5. Vad är en rullande tidplan (varvsschema) och när kan en sådan användas? (2 p)
6. Att ha bra kommunikation är viktigt i ett byggprojekt. Ge två exempel på vad dålig kommunikation i ett byggprojekt kan leda till. Ge också två förslag på vad man kan göra för att förbättra kommunikationen och samarbetet i ett byggprojekt. (4 p)
7. Vad är en AFS? Ge exempel på två AFS:ar som kan komma att ha inverkan på ett byggprojekt. (3 p)
8. Beskriv vilka tre sätt man generellt kan hantera risker på och ange i vilken prioriteringsordning dessa typer av åtgärder ska genomföras. (3 p)

Moment 2: Hållbart byggande (LM 2 och LM 5)

9. Vad är en miljöpolicy och vad bör en sådan innehålla? (3 p)

10. Beskriv hur ett miljöledningssystem är uppbyggt. (5 p)

11. Vad bör man tänka på vid inköp av material och produkter för att göra ett hållbart val? (4 p)

12. En god vän till dig jobbar på kommunen och ska vara projektledare i byggnationen av en ny förskola. Kommunen har just satt upp ett nytt miljömål där det står att alla nya byggnader ska miljöcertifieras. Vännen frågar nu dig om råd angående vilken miljöcertifiering han bör välja i projektet. Vilken miljömärkning skulle du rekommendera? Motivera ditt svar väl! (3 p)

13. Med grundversionen av miljöcertifieringssystemet BREEAM (i Sverige BREEAM-SE) är det möjligt att certifiera nyproducerade byggnader. Det finns ytterligare två versioner av BREEAM som används för att certifiera andra typer av projekt. Vad kallas dessa versioner och vad är de inriktade på? (2 p)

14. Beskriv hur man arbetar med kvalitet under produktionsskedet av ett byggprojekt. (4 p)

15. Beskriv tre av de grundläggande principerna inom lean. (6 p)

16. Vilka villkor måste en aktivitet uppfylla för att räknas som värdeskapande? (3 p)

Moment 3: BIM (LM 1, LM 3)

17. Hur skiljer sig arbetsflöde med BIM mot traditionellt ritningsorienterat arbetsflöde? Vilka fördelar respektive nackdelar ser du med att tillämpa BIM redan från ett tidigt skede i ett projekt? (5 p)

18. Hur kan en BIM-modell vara användbar i förvaltningsskedet av en byggnad? (4p)

19. Ett fundamentalt begrepp när det kommer till BIM är byggbarhet. Vad menas med byggbarhet? (3 p)

20. I BIM talar man om fem olika dimensioner. Vad ingår i den så kallade 4:e dimensionen respektive 5:e dimensionen? (2 p)

Moment 4: Ekonomistyrning (LM 4)

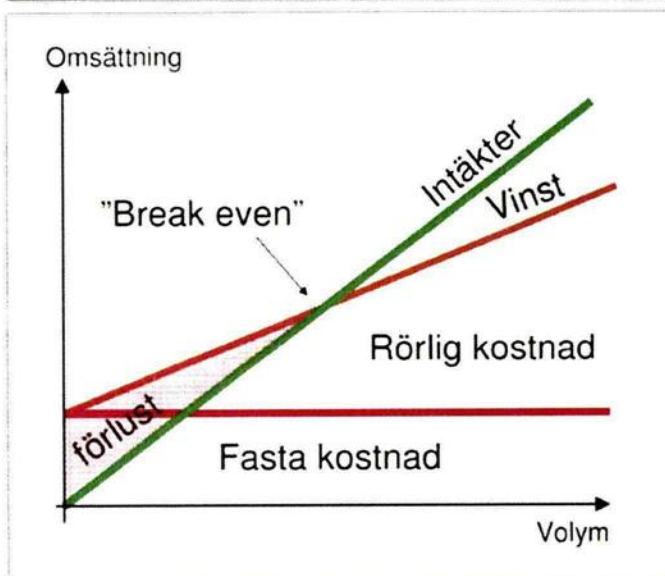
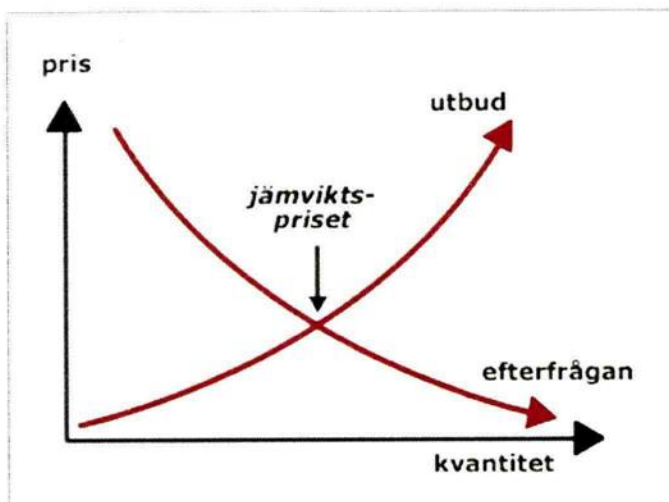
21. Förklara följande begrep:

- a) Direkta/Indirekta kostnader
- b) Rörliga/Fasta kostnader
- c) LCC
- d) Nominell ränta (6 p)

22.

- a) Vad representerar respektive diagram nedan?
- b) Vad är skillnaden mellan "Break even" och "Jämviktspriset"?

(4 p)

23. En vila i Malmö förbrukar 15.000 kWh el för uppvärmning årligen med elpanna. Ägaren vill byta elpannan och funderar på värmepump eller koppling till den lokala fjärrvärme systemet.
- Beräkna grundinvestering för varje alternativ, se tabellen nedan.
 - Beräkna driftbesparingar för varje alternativ, se tabellen nedan.
 - Vilket alternativ ska du rekommendera från en ekonomisk synpunkt?
 - Kan du göra samma analys för liknande vila som ligger i Kiruna och använder double som mycket energi för uppvärmning, dvs. 30.000 kWh/år för elpanna och fjärrvärme samt 15.000 kWh/år för värmepump. Vilket alternativ kommer att bli mer lönsamt?

(10 p)

		Alternativ 1 Värmepump	Alternativ 2 Fjärrvärme
Arbetskostnad	kr/timme	150	150
Arbets tid	timmar	80	20
Maskinkostnad	kr	20000	10000
Sociala avgifter	% av arbetskostnaden	100%	100%
Material kostnader	kr	65000	20000
Arbetsledning	% av tillverkningskostnaden	10%	10%
Administrationskostnad	% av tillverkningskostnaden	10%	10%
Energianvändning	kWh/år	5000 el	15.000 värme
Energipris	kr/kWh	1,2 el	0,8 värme
Livslängd	år	20	40
Kalkylränta	%	5%	5%

Formler och tabeller

Nuvärdesfaktor tabell

$$S_0 = S_n \cdot (1+r)^{-n} = \frac{S_n}{(1+r)^n}$$

År n	4 %	5 %	6 %	8 %	10 %	12 %	15 %	18 %	20 %	25 %
1	1,04000	1,05000	1,06000	1,08000	1,10000	1,12000	1,15000	1,18000	1,20000	1,25000
2	0,53020	0,53780	0,54544	0,56077	0,57619	0,59170	0,61512	0,63872	0,65455	0,69444
3	0,38035	0,38721	0,37411	0,38803	0,40211	0,41635	0,43798	0,45992	0,47473	0,51230
4	0,27549	0,28201	0,28859	0,30192	0,31547	0,32923	0,35027	0,37174	0,38629	0,42344
5	0,22463	0,23097	0,23740	0,25046	0,26380	0,27741	0,29832	0,31978	0,33438	0,37185
6	0,19076	0,19702	0,20338	0,21632	0,22961	0,24323	0,26424	0,28591	0,30071	0,33882
7	0,16661	0,17282	0,17914	0,19207	0,20541	0,21912	0,24036	0,26236	0,27742	0,31634
8	0,14853	0,15472	0,16104	0,17401	0,18744	0,20130	0,22285	0,24524	0,26061	0,30040
9	0,13449	0,14069	0,14702	0,16008	0,17364	0,18769	0,20957	0,23239	0,24808	0,28876
10	0,12329	0,12950	0,13587	0,14903	0,16275	0,17698	0,19925	0,22251	0,23852	0,28007
11	0,11415	0,12039	0,12679	0,14008	0,15396	0,16842	0,19107	0,21478	0,23110	0,27349
12	0,10655	0,11283	0,11928	0,13270	0,14676	0,16144	0,18448	0,20863	0,22526	0,26845
13	0,10014	0,10646	0,11296	0,12652	0,14078	0,15568	0,17911	0,20369	0,22062	0,26454
14	0,09467	0,10102	0,10758	0,12130	0,13575	0,15087	0,17469	0,19968	0,21689	0,26150
15	0,08994	0,09634	0,10296	0,11683	0,13147	0,14682	0,17102	0,19640	0,21388	0,25912
16	0,08582	0,09227	0,09895	0,11298	0,12782	0,14339	0,16795	0,19371	0,21144	0,25724
17	0,08220	0,08870	0,09544	0,10963	0,12466	0,14046	0,16537	0,19149	0,20944	0,25576
18	0,07899	0,08555	0,09238	0,10670	0,12193	0,13794	0,16319	0,18964	0,20781	0,25458
19	0,07614	0,08275	0,08962	0,10413	0,11955	0,13576	0,16134	0,18810	0,20646	0,25366
20	0,07358	0,08024	0,08718	0,10185	0,11746	0,13388	0,15976	0,18682	0,20536	0,25292
25	0,06401	0,07095	0,07823	0,09368	0,11017	0,12750	0,15470	0,18292	0,20212	0,25095
30	0,05783	0,06505	0,07265	0,08883	0,10608	0,12414	0,15230	0,18126	0,20085	0,25031
40	0,05052	0,05828	0,06646	0,08386	0,10226	0,12130	0,15056	0,18024	0,20014	0,25003
50	0,04655	0,05478	0,06344	0,08174	0,10086	0,12042	0,15014	0,18005	0,20002	0,25000

Slutvärde tabell

$$S_n = S_0 \cdot (1+r)^n$$

År n	4 %	5 %	6 %	8 %	10 %	12 %	15 %	18 %	20 %	25 %
1	1,040	1,050	1,060	1,080	1,100	1,120	1,150	1,180	1,200	1,250
2	1,082	1,103	1,124	1,166	1,210	1,254	1,323	1,392	1,440	1,563
3	1,125	1,158	1,191	1,260	1,331	1,405	1,521	1,643	1,728	1,953
4	1,170	1,216	1,262	1,360	1,464	1,574	1,749	1,939	2,074	2,441
5	1,217	1,276	1,338	1,469	1,611	1,762	2,011	2,288	2,488	3,052
6	1,265	1,340	1,419	1,587	1,772	1,974	2,313	2,700	2,986	3,815
7	1,316	1,407	1,504	1,714	1,949	2,211	2,660	3,185	3,583	4,768
8	1,369	1,477	1,594	1,851	2,144	2,476	3,059	3,759	4,300	5,960
9	1,423	1,551	1,689	1,999	2,358	2,773	3,518	4,435	5,160	7,451
10	1,480	1,629	1,791	2,159	2,594	3,106	4,046	5,234	6,192	9,313
11	1,539	1,710	1,898	2,332	2,853	3,479	4,652	6,176	7,430	11,641
12	1,601	1,796	2,012	2,518	3,138	3,896	5,350	7,288	8,916	14,552
13	1,665	1,886	2,133	2,720	3,452	4,363	6,153	8,599	10,699	18,190
14	1,732	1,980	2,261	2,937	3,797	4,887	7,076	10,147	12,839	22,737
15	1,801	2,079	2,397	3,172	4,177	5,474	8,137	11,974	15,407	28,422
16	1,873	2,183	2,540	3,426	4,595	6,130	9,358	14,129	18,488	35,527
17	1,948	2,292	2,693	3,700	5,054	6,866	10,761	16,672	22,186	44,409
18	2,026	2,407	2,854	3,996	5,560	7,690	12,375	19,673	26,623	55,511
19	2,107	2,527	3,028	4,316	6,116	8,613	14,232	23,214	31,948	69,388
20	2,191	2,653	3,207	4,661	6,727	9,646	16,367	27,393	38,338	86,736
25	2,666	3,386	4,292	6,848	10,835	17,000	32,919	62,669	95,396	264,698
30	3,243	4,322	5,743	10,063	17,449	29,960	66,212	143,371	237,376	807,794
40	4,801	7,040	10,286	21,725	46,259	93,051	267,864	750,379	1 489,772	7 523,163
50	7,107	11,467	18,420	46,902	117,391	289,002	1 083,657	3 927,357	9 100,438	70 064,923

Nusumma tabell

$$\sum_{t=1}^n S_t = S \cdot \frac{1 - (1+r)^{-n}}{r}$$

Är n	4 %	5 %	6 %	8 %	10 %	12 %	15 %	18 %	20 %	25 %
1	0,962	0,952	0,943	0,926	0,909	0,893	0,870	0,847	0,833	0,800
2	1,886	1,859	1,833	1,783	1,736	1,690	1,626	1,566	1,528	1,440
3	2,775	2,723	2,673	2,577	2,487	2,402	2,283	2,174	2,107	1,952
4	3,630	3,546	3,465	3,312	3,170	3,037	2,855	2,690	2,589	2,362
5	4,452	4,329	4,212	3,993	3,791	3,605	3,352	3,127	2,991	2,689
6	5,242	5,076	4,917	4,623	4,355	4,111	3,785	3,498	3,326	2,951
7	6,002	5,786	5,582	5,206	4,868	4,564	4,160	3,812	3,605	3,161
8	6,733	6,463	6,210	5,747	5,335	4,968	4,487	4,078	3,837	3,329
9	7,435	7,108	6,802	6,247	5,759	5,328	4,772	4,303	4,031	3,463
10	8,111	7,722	7,360	6,710	6,145	5,650	5,019	4,494	4,193	3,570
11	8,760	8,308	7,887	7,139	6,495	5,938	5,234	4,656	4,327	3,656
12	9,385	8,863	8,384	7,536	6,814	6,194	5,421	4,793	4,439	3,725
13	9,986	9,394	8,853	7,904	7,103	6,424	5,583	4,910	4,533	3,780
14	10,563	9,899	9,295	8,244	7,367	6,628	5,725	5,008	4,611	3,824
15	11,118	10,380	9,712	8,559	7,606	6,811	5,847	5,092	4,676	3,859
16	11,652	10,838	10,106	8,851	7,824	6,974	5,954	5,162	4,730	3,887
17	12,166	11,274	10,477	9,122	8,022	7,120	6,047	5,222	4,775	3,910
18	12,659	11,690	10,828	9,372	8,201	7,250	6,128	5,273	4,812	3,928
19	13,134	12,085	11,158	9,604	8,365	7,366	6,198	5,316	4,844	3,942
20	13,590	12,462	11,470	9,818	8,514	7,469	6,259	5,353	4,870	3,954
25	15,622	14,094	12,783	10,675	9,077	7,843	6,464	5,457	4,948	3,985
30	17,292	15,372	13,765	11,258	9,427	8,055	6,566	5,517	4,979	3,995
40	19,793	17,159	15,046	11,925	9,779	8,244	6,642	5,548	4,997	3,999
50	21,482	18,256	15,762	12,233	9,915	8,304	6,661	5,554	4,999	4,000

